

Synteestistä synteeseihin

Antti Suvanto

Johtokunnan neuvonantaja

Suomen Pankki

Finanssikriisinä alkanut ja valtioiden velkakriisiin edennyt taluskriisi jatkuu nyt kuudetta vuotta. Vaikka tilanne viime vuoden aikana rauhoittui, kriisin loppu ei ole käsillä vielä vähään aikaan. Taluskriisit ovat aina vaikuttaneet taloustieteen, erityisesti makrotaloustieteen kehitykseen. Näin tapahtuu myös tämän kriisin yhteydessä.

Opin itse opiskelijana tuntemaan makrotaloustieteen *neoklassisen synteessin* hahmossa. Käytännössä se tiivistyi IS/LM-malliin. Se osoittautui monipuoliseksi työkaluksi makrotaloudelliseen analyysiin ja myös talouspoliittisten kysymysten käsittelyyn. Nimitys neoklassinen synteesi tuli siitä, että siinä yhdistyivät Keynesin Yleisessä teoriassaan hahmottelema makroteoria ja neoklassinen mikroteoria.

Keynesin teoria oli syntynyt 1930-luvun laman kokemuksista, jotka olivat kaukana tasapainosta (ainakin halutusta tasapainosta). Tämä näkökohta painui neoklassisessa synteessissä unohduksiin. IS/LM-malli osoittautui käyttökelpoiseksi kuvaamaan talouden toimintaa lähellä tasapainoa. Talouspoliittiset suositukset tähtäsivät lähinnä suhdanteiden hienosäätöön.

Jatko-opiskelijana tulin seuranneeksi läheisesti oppikiistaa, jota siihen aikaan käytiin keynesiläisten ja monetaristien välillä. Lukuvuosi London School of Economicsissa muokkasi maailmankuvaa monetarismin suuntaan. Siihen kuvaan istuivat hyvin 1970-luvulla nousemassa olleet makrotaloustieteen uudet tuulet, kuten rationaaliset odotukset, dynaaminen tasapaino, ajallinen epäjohtonmukaisuus ja reaaliset suhdannevaihtelut. Näistä syntyi oppirakennelma, joka sittemmin opittiin tuntemaan *uuden klassisen makrotalousteorian* nimellä.

Neoklassinen synteesi pystyi käsittelemään huonosti 1970-luvun kriisiä, korkean inflaation ja hitaan kasvun yhdistelmää eli stagflaatiota. Se oli yksi syy uuden klassisen makroteorian nousuun. Talouspolitiikan kannalta uuden klassisen makroteorian tärkeimpiä implikaatioita oli ns. Lucas-kritiikki. Sen mukaan talouspolitiikan muutosten vaikutuksia ei voi estimoida menneen aineiston perusteella ilman rakenteellisia malleja. Talouspoliittisten toimenpiteiden teho riippuu yleisön odotuksista.

Muilta osin uusi klassinen makroteoria jäi enemmän tai vähemmän irrelevantiksi. Talous-

politiikalle ei ollut sijaa, kun talous hakeutui täystyöllisyyteen kutakuinkin automaattisesti ja suhdannevaihtelutkin olivat peräisin eksogeenisista tuottavuuden vaihteluista. Monetarismi oli menettänyt hohtonsa, kun rahan määrän ja inflaation yhteys oli osoittautunut heikoksi.

Tämä teki tilaa keynesiläisyyden uudelle nousulle. Hinta- ja palkkajäykkyydet olivat osa Keynesin teoriaa. Nimelliset jäykkyydet toivat uudelleen kuvaan mukaan kokonaiskysynnän vaihtelut ja perustelivat sitä kautta suhdannepolitiikan. Alettiin puhua *uudesta keynesiläisestä makroteoriasta*.

Tästä oli enää lyhyt matka *uuteen neoklassiseen synteesiin*. Yhdistämällä rahapolitiikan reaktiofunktio (Taylor-sääntö) ja nimelliset jäykkyydet ja uuden klassisen makroteorian peruselementit päädytään malliin, jossa kotitalouksien ja yritysten käyttäytyminen perustuu mikrotaloudellisiin perustekijöihin ja jossa talouspolitiikan avulla voidaan tasata kokonaiskysynnän vaihteluita.

Tämä lähestymistapa on edustanut makrotaloustieteen valtavirtaa 10-15 viime vuoden

ajan. Siinä on kuitenkin sama ominaisuus kuin vanhassa neoklassisessa synteessissä. Se on ollut käyttökelpoinen kuvaamaan talouden toimintaa lähellä tasapainoa. Se on auttanut kehittämään talouspolitiikan sääntöjä, jotka odotusmekanismin kautta vakauttavat suhdannekehitystä. Mutta siitä ei ollut apua kriisin ennakkoinnissa, eikä siitä juuri ole ollut apua kriisin hallinnassa.

Merkittävä piirre näissä malleissa on ollut se, että rahoitusjärjestelmällä ei niissä ole ollut itsenäistä roolia. Jos rahoitusjärjestelmä ylipäättään on ollut mukana, sen rooli on ollut passiivinen, mukautuva. Koettu kriisi on jälleen kerännyt osoittanut, että rahoitusjärjestelmä itsessään voi olla merkittävä häiriöiden lähde ja tai häiriöitä voimistava tekijä. Tällä alueella tehdään tällä hetkellä paljon tutkimusta. Kestää aikansa ennen kuin työ johtaa uuden sukupolven malleihin. Jonkinlaista synteesiä todennäköisesti tarvitaan myös makroteorian ja rahoitusteorian välillä. □